

ויקרא ה

אז „אשר נשיא יחטא“ קומט בהמשך צו דער פריערדיקער פרשה, ואם כל עדת ישראל“ און עס מיינט כאילו ס'וואלט דא געשטאנען „ואם אשר יחטא הוא נשיא גו“¹. (ב) דער רמב"ן לערנט, אז דער לשון „אשר“ דא האט דעם זעלבן טייטש ווי דער ווארט „כאשר“ (נשיא יחטא) — ווי, לדוגמא, „כאשר בא יוסף אל אחיו“², „כאשר כלו לאכול“³ וכיו"ב, וואס ווייט אויפן ענין הזמן — בשעת דער נשיא יחטא „ויוחסר כ"ף הדעת“.

ואפילו נניח, אז לדעת רש"י זיינען די פירושים הנ"ל (וכיו"ב) ניט גלאטיק, און דעריבער דארף מען אויך דעם פירוש פון חז"ל ע"פ דרוש, האט אבער רש"י געדארפט (פריער) ברענגען א פירוש לפי פשוטו און דערנאך מוסיף זיין „ומדרשו“ אדער „ורבותינו דרשו“ וכיו"ב⁴ (אז „אשר“ איז לשון „אשרי כו“). פארוואס זאגט ער נאך דעם פירוש „לשון אשרי“, ועוד — ער איז אפילו ניט מקדים אז דאס איז „מדרשו“ וכיו"ב?

ב. אפילו אז מ'זאל אָננעמען אז דער פירוש אשר „לשון אשרי“ האט אן אַרט בפשוטו של מקרא — איז ניט מובן:

(א) וואס ער איז מוסיף „אשרי הדור כו“ — פון וואנען איז די הוכחה אז

א. פון פסוקי „אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות וגו“ — און ער דארף דערפאר ברענגען א חטאת, ווי מבואר אין דער פרשה — איז רש"י מעתיק די ווערטער „אשר נשיא יחטא“ און איז מפרש: לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו.

דער מקור פון דעם פירוש רש"י איז דרשת רז"ל (אין תורת כהנים⁵ און אין גמרא⁶). און כאטש אז רש"י'ס דרך איז צו מפרש זיין נאך פשוטו של מקרא — איז ער מעתיק בפירושו די דרשות רז"ל וועלכע זיינען מוכרח אין פשטות הכתובים — און אזוי איז עס בעניננו, אז רש"י דארף אָנקומען צו דרשת רז"ל (ווי די גמרא⁷ איז מבאר דעם טעם הדרשה): ויבאֵלד דער פסוק איז משנה פון דעם ווי עס דארף שטייען בפשטות, ווי דער לשון באַ חטא פון „כהן המשיח“ און פון „כל עדת ישראל“ — וואס דארטן שטייט „אם הכהן המשיח יחטא גו“, „אם כל עדת ישראל ישגו גו“⁸ און דא זאגט ער „אשר נשיא יחטא גו“ — איז פון דעם מוכח אז דא מיינט עס ניט כפשוטו.

מ'דארף אבער פארשטיין: די פשוטי המקרא לערנען דאך איין אינעם לשון „אשר נשיא יחטא“ כמה פירושים על דרך הפשט: (א) דער אבן עזרא טייטשט,

(1) פרשתנו ד, כב.

(2) עה"פ.

(3) חוריות יוד, ריש ע"ב. ירושלמי שם פי"ג ה"ב. תוספתא ב"ק פ"ו, ב. — אלא שברש"י הוא בשינויים מכל הנ"ל, כדלקמן בפנים ובהערה 32.

(4) חוריות שם. וראה רש"י שם ד"ה שאני.

(5) וכן לקמן (ד, כז) ואם נפש גר.

(6) וברשב"ם: כמו ואשר ניתן כתר מלכות בראשו כמו וכתר מלכות אשר נתן בראשו.

(7) וישב לו, כג.

(8) מקץ מג, ב.

(9) להעיר ממאירי להוריות שם: דרך צחות

אמרו.

לפי' איז אינגאנצן ניט מוכן: פאר-
וואס איז רש"י משמ"ט דעם סיום פון
דרשת חז"ל («אם נשיא שלו»), וואס
דערמיט דוקא איז מוסבר דער ענין פון
„אשרי הדור“, וואס רש"י ברענגט בפ"י
רוש"י? ואדרבא — אויב א בן עשר
למשנה וכו' דארף האבן א ביאור, על
אחת כ"כ א בן חמש למקרא!

ולהעיר — ס'זיינען דא מפרשים¹⁴
וואס זיינען מפרש דעם טעם פון „אשרי
הדור“: וויבאלד דער נשיא (דער מלך)
איז מתחרט „על שגגתו“ און „אינו
מתבייש לומר חטאתי“, און ער זאגט ניט
„גדול אני וחשוב אני איך אומר חטאתי“
— וואס דאס באווייזט אז ער איז אן
עניו ושפל — דערפאר איז „אשרי
הדור“ וואס זיי האבן א נשיא וואס „אינו
מתנשא ואינו מתגאה“ וואס צוליב דעם
וועט זיין מלכות האבען א קיום —
„מלכותו תעמוד“.

אבער ע"ד הפשט — איז דאן ניט
מובן דער „אשרי הדור“,

וויבאלד אז דער (עיקר) אושר איז
(ניט בנוגע צו אנשי דור, נאר) בשייכות
צום נשיא ומלך, אז דעמאלט וועט זיין
מלכות האבען א קיום — פארוואס איז
די הדגשה „אשרי הדור“?

ג. אויך דארף מען פארשטיין: (א) אין
די מאמרי רז"ל איז דער לשון „אשרי
הדור שהנשיא שלו מביא חטאת על
שגגתו“¹⁵ — רש"י איז אבער משנה

„אשרי מיינט דא בשייכות (ניט צום
נשיא המפורש בקרא, נאר) צום דור“?

(ב) אין וואס באשטייט דער אושר,
דער גליק פארן דור ווען דער נשיא איז
„נותן לב להביא כפרה על שגגתו כו“?

(ג) וואס איז נוגע צום פשט ותוכן
הפרשה פון חטאת הנשיא דאס וואס
„אשרי הדור וכו“?

(ד) אין די מדרשי חז"ל הנ"ל איז נאך
דעם „אשרי הדור כו“ — דא א ביאור:
אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה
לומר מהו הדיוט¹¹ (לערנען מפרשים¹²,
אז דאס איז) א נתינת טעם אויף „אשרי
הדור“ — ווארום בשעת דער נשיא
ברענגט א קרבן אויף א חטא, לערנען
פון עס אפ די אנשי הדור (הדיוטות),
בק"ז, צו טאן תשובה און ברענגען א
קרבן אויף זייערע חטאים.

10) בדברי דוד (להט"ו) בפרש"י: ולא אמר אשרי
הנשיא בזה דא"כ פשיטא שיש שבח לנשיא בזה ומאי
רבתי? דנשיא אלא כו' (ועד"ז כתב במנחה בלולה
כאן). אבל בפשטות מובן הרבותא דנשיא יותר מכל
אדם מכיון שאין לבו כפוף (לשון רש"י הוריות שם
ד"ה צריך) וצריך להיות אצלו הרגש הרוממות
והנשיאות כמ"ש במפרשים, וראה לקמן בפנים
(ולהעיר ממאירי שם: וכל שהוא בדרך זה אשרי
ואשרי דורו).

ועפ"ז מתורץ ג"כ מה שהקשה בגר"א כאן. ורא"ת
מאי שנא בנשיא דכתב היה אחר אשרי כו'. [ומה
שתירץ: ואין זה קשיא דאין לומר אשרי לו בשביל
שחטא אבל אשרי הדור שהם לא חטאו ויש להם
נשיא אם הוא חוטא מתחרט על שגגתו (וראה גם
באר שבע הוריות שם) — צ"ע איהו אושר נמשך
מזה להדור שהנשיא מתחרט כו' (אם לא זה שלמדן
ממנו, כדלקמן בפנים מגמרא)].

11) כ"ה בהוריות שם. ועד"ז בתו"כ.
ובירושלמי: נשיא שלו כו' לא כל שכן ההדיוט.

12) באר שבע להוריות שם. קרבן אהרן לתו"כ.
פני משה ומראה הפנים לירושלמי שם. ועוד.

*) במאירי שם: אם נשיא שלו כך אי אתה צריך
לומר שכן בהדיוט.

13) עפ"ז מובן שדווקא גדול לפרש (כמ"ש בדברי
דוד ומנחה בלולה כאן) שזוהי כוונת רש"י.

14) גר"א בפרש"י.

15) כ"ה בתו"כ, תוספתא וירושלמי (ובירושלמי:
אשרי שהנשיא שלו — וליתא חיבת „הדור“).
ובבבלי: שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו (במקום
„חטאת“). ובבבלי כאן הלשון „מביא קרבן חטאת“.
ועד"ז הוא השינוי בין הבבלי תו"כ וירושלמי בהמשך

ומאריך בלשונו: נותן לב להביא" כפרה" על שגגתו?

(ב) פארוואס איז רש"י מעתיק פון פסוק נאך, "אשר נשיא יחטא"? דער אושר איז דאך דערפאר וואס ער ברענגט א "כפרה על שגגתו", האט רש"י געדארפט ברענגען דעם המשך פון צווייטן פסוק (וואו ס'רעדט זיך וועגן דעם קרבן וואס ער דארף ברענגען), אדער עכ"פ מרמז זיין דעם המשך מיט א "וגומר".¹⁶

ד. דער ביאור אין דעם:

בנוגע דעם פירוש, "אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב כו", דארף רש"י ניט מקדים זיין אז דאס איז "מדרשו" וכיו"ב, ווייל ער האט עס שוין פריער מפרש געווען — אין זעלבן ענין (פון דעם פארבונד פון דעם גאנצן פאלק מיט דעם חוטא). ביים פסוק¹⁷, "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" פירש"י: "ופשוטו לפי אגדה כשהכהן הגדול חוטא אשמת העם הוא זה שהן תלויין בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם ונעשה מקולקל" — ובמילא דארף רש"י ניט איבער'חזר'ן אויך דא אז דאס איז "פשוטו לפי אגדה".

הדרשה.

(16) כ"ה ברוב הדפוסים. וכן בדפוס ראשון וכמה כתי"י רש"י. אבל בדפוס שני ובכמה כתי"י: שהנשיא שלו מביא כו. ועד"ז הוא בטור הארוך מפרש"י. אבל הרמב"ן הביאו מתו"כ.

(17) וכ"ה גם בדפוס שני (ורמב"ן וטור הארוך עה"ט). ובכמה כתי"י רש"י. מביא קרבן' כבגמ'.
(18) ובפשוטו י"ל שלפעמים מעתיק רש"י התחלת הענין וכוונתו לכל המשך הפרשה, כמדובר כמ"פ.

(19) ד, ג.

(*) בתוספתא ליתא המשך הדרשה.

און אויך — מצד דעם (זיין פריער-דיקן) פירוש איז רש"י מכריח, אז דער אושר דא (אשרי הדור) מיינט ניט ווי דער (סיום ו) (ביאור הנ"ל (ס"ב) — אז בשעת דער נשיא ברענגט א קרבן, על שגגתו" לערנען זיך אפ פון זיין הנהגה אויך אנשי הדור (הדיוטות) — ווארום לפ"ז ווערט די שאלה: אויך פון כהן המשיח דארף מען זיך אפ'לערנען די הנהגה צו ברענגען א קרבן לכפרה, טא פארוואס איז דער "אשרי" מפורש דוקא בא דעם נשיא און ניט פריער ביים כהן המשיח²⁰? ויתרה מזו — בא כהן המשיח איז מודגש דער היפך — "לאשמת העם".

און כאטש אז י"ל אז די הנהגה פון א נשיא איז מער עולל צו פועל זיין מ'זאל זיך פון אים אפ'לערנען — ווייל מה-דאך א נשיא, וואס "אין לבו כפוף"²¹ ער שטייט אין א מצב כשמו פון התנשאות הרמה והגבהה (ובפרט אויף אנשי דורו), און פונדעסטוועגן איז ער חוזר בתשובה און מביא קרבן על שגגתו²² — איז דאך עאכ"כ אז דאס דארף זיין די הנהגה פון שאר העם — הדיוטות — וואס ביי זיי איז ניטא די תנועה פון התנשאות²².

אבער, לאידך גיסא, איז דא א יתרון אינעם ק"י בנוגע א כהן המשיח, כהן גדול: זייענדיק מובדל מעם מצד גודל קדושתו²³ און אויך מצד זיין שטענדי-

(20) להעיר מיפה מראה לירושלמי שם.

(21) פרש"י הוריות שם.

(22) ראה משכיל לדוד בפרש"י. אבל אינו מפרשו לענין לימוד שאר העם ממנו.

(22*) ראה כלי יקר פרשתנו ד, כ.

(23) כמובן כבר מעלתו בפי תצוה. ולהעיר שרק בו נאמר (דה"א א, כג. יג) ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים. — דלכאורה קד"ק שייך רק לכה"ג, והרי רק הוא נכנס לקד"ק — ועפ"ז בקרא, להקדישו קד"ק הוא ובניו — להקדישו קאי אכולם וקד"ק —

ווייטערדיקער ענין איז בהמשך צו דעם וואס שטייט פריער — איז ניט מובן: וואס פאר א שייכות האט דער ענין פון „אשר נשיא יחטא“ צום פריערדיקן ענין וואס „חטאת הקהל הוא“²⁷?

(ב) וויבאלד אז מ'זאגט אז די תורה וויל דערמיט מדגיש זיין דעם ענין פון „אשרי הדור“ וואס זיין נשיא ברענגט א קרבן על שגגתו, האט דאס די תורה גע- דארפט מרמז זיין (ניט אין די ווערטער „אשר נשיא יחטא“ וואס ריידן וועגן דעם חטא פון נשיא, נאר) אין דעם צווייטן פסוק, וואו עס רעדט זיך וועגן זיין כפרה (תשובה וכו') — „הודע אליו חטאתו גו' והביא את קרבנו גו'“ — ביים ענין החטא פאסט לכאורה ניט צו זאגן „אשרי“!

מצד די צוויי קשיות לערנט רש"י, אז דער „אשרי“ ביי נשיא איז טאקע ניט בנוגע זיין פועל-ממשדיקן ברענגען א קרבן אויף שגגתו, נאר בשייכות צו אן ענין וואס איז פארבונדן מיטן חטא (און דאס דייטעט רש"י אן דערמיט וואס ער איז משנה פון לשון רז"ל און זאגט „נותן לב להביא כפרה על שגגתו“), כדלקמן.

ו. אין דער פריערדיקער פרשה שטייט: „אם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו“, וואס דאס מיינט אן טנהדרין „טעו להורות באחת מכל כריתות שכתורה שהוא מותר“ און „עשו צבור על פיהם“²⁸ — און אעפ"כ (פירט אויס דער פסוק) „חטאת הקהל הוא“.

ס'איז מובן מאליו, אז ווען א איד ברענגט א קרבן חטאת איז ביי אים דא

קער עבודה אין מקדש, און נאכמער, ער איז דאך דער וואס איז מכפר על כל ועל כלל ישראל, און אעפ"כ ברענגט ער א קרבן על שגגתו — וכפרט אז דער קרבן ברענגט ער אין דעם אופן, ווי די תורה זאגט: „והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה“ — „חוץ לג' מחנות“²⁹, אז אלע ג' מחנות זען ווי ער ברענגט א קרבן אויף א חטא בשוגג³⁰ — איז כש"כ ביי אלע אידן, וואס זיי זיינען ווייט פון זיין מדריגה, אז ממנו ילמדו ניט צו שעמען זיך ברענגען א קרבן אויף א חטא.

דערפון אלעס איז א הוכחה, אז דער פירוש פון „אשרי הדור“ ביי א נשיא מיינט ניט דאס וואס דער דור וועט זיך פון אים אפלטערנען (בק"ו כו')³¹, נאר אן אנדער ענין (וואס איז ניטא ביי כהן המשיח) — און וועלכן רש"י לערנט ארויס פון דעם פסוק, כדלקמן.

ה. אין דעם פסוק „אשר נשיא יחטא“ שטעלן זיך צוויי שאלות:

(א) דער ווארט „אשר“ (במובנו הפשוט: וואס וכו') ווייזט, בכלל, אז מען האלט אין מיטן אן ענין, אז דער

על אהרן, ועפ"ז גם מובן כפל הלשון (ועד"ז) — ברמב"ם (הל' שמיטה ויובל בסופו), אבל ל"מ כן בהוריות יג, א וכמפורש בחדא"ש שם. ולהעיר מזה"ג קצו, ב, ב"ק לח, א. — ואולי יל"פ קדוה"ק בנוגע לבנוי — שכאור"א מהם ראוי להיות כה"ג.

(24) ד, יב וברש"י. משא"כ בחטאת הנשיא.

(25) להעיר מאברבנאל שם.

(26) בפרש"י הוריות שם: „צריך אתה לומר מה הדין בתמי' כלומר אם המלך שאין לבו כפוף מרגיש ומביא קרבן על שגגתו כ"ש שהדיוטות מרגישים שלכם כפופים“. ומלשונו משמע קצת שס"ל דמש"א „אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו הדיוט“ אינו מפני שלמדיו ממנו כ"א — הוכחה על מצב הדור. ועפ"ז לכאורה צ"ל לפירושו (גם בגמרא) דגם הפירוש ב„אשרי הדור“ אינו מטעם שלמדיו ממנו.

(27) ראה בחיי, פענח רזא, בעה"ט עה"פ. מנחה כלולה. ש"ך עה"ת.

(28) ד, יב וברש"י.

כפרה על שגגתו ק"י שמתחרט³² על זדונותיו" — דערפאר איז „אשרי הדור" — ער באוואַרנט דורכדעם און איז מערר (באופן ישר) אנשי דורו וועגן דעם חומר ענין החטא און אויף וויפל מ'דארף זיין אפגעהיט ניט נכשל ווערן אויך אין א חטא בשוגג.

און דאס איז דער המשך פון „אשר נשיא יחטא" מיט פריער, מיט „חטאת הקהל": וויבאלד אז דער נשיא פילט אזוי שטארק דעם חומר אפילו פון א חטא בשוגג, איז מובן, אז אויך בשעת דער גאנצער קהל האט געטאן א חטא (אע"פ — אז ניט זייענדיק כלל שולדיק אין דעם), איז דער נשיא בהנהגתו פועלט ביים גאנצן קהל דעם רגש וואס ווערט ארויסגערופן ביי די מביאי החטאת — חרטה ותשובה.

ז. ע"פ הנ"ל איז אויך מובן וואס בא כהן המשיח זאגט די תורה „לאשמת העם" און דערמאנט כלל ניט דעם ענין פון „אשרי הדור" וואס שטייט ביי „אשר נשיא יחטא":

„אשרי הדור כו" (פאסט בעיקר) אויף א דור וואס איז מלכתחילה אויסגעהיט פון א חטא³³, אויך פון א חטא בשוגג, און ניט אזויפיל אויף די וואס פאלן דורך אין א חטא און דערנאך טוען זיי תשובה און בריינגען א קרבן.

(און עס מוז זיין²⁸) דער הרגש החרטה והתשובה — און אזוי אויך בנדוד, ווי-באלד דער פסוק איז מדגיש „חטאת הקהל הוא", אז דאס איז א חטאת וואס ווערט געבראכט פון גאנצן קהל, דארף מען זאגן, אז דער רגש החרטה והתשובה איז דא ביים גאנצן קהל. ולכאורה: ווי איז שייך אז דער גאנצער קהל זאל חרטה האבן און תשובה טאן אויף א „חטא" וואס זיי זיינען איבער-הויפט ניט שולדיק, אפילו בשוגג, זיי האבן דאך געטאן דאס וואס עס פאדערט זיך פון זיי ע"פ תורה — צו פאלגן די סנהדרין!

איז רש"י מפרש, אז דערפאר שטייט אין פסוק „אשר נשיא יחטא": רש"י דארף ניט אויסטייטשן דאס וואס איז מובן מאליו, אז דאס מיינט „אם נשיא יחטא"³⁰; נאר שרייבן חידוש, אז ווי-באלד אז דער פסוק זאגט עס בלשון „אשר", וואס באווייזט אז דאס קומט בהמשך צו פריער, לערנט מען ארויס אז דער „פשוט" איז דא „לפי אגדה" — אז דאס איז (אויך) לשון „אשרי": וויבאלד אז דער נשיא, בשעת ער פאלט דורך אין חטא בשוגג, איז אים נוגע ניט נאר צו מקיים זיין דעם ציווי התורה און ער איז „מביא חטאת על שגגתו", נאר ער איז מרגיש און דערהערט דעם חסרון און חומר פון דעם חטא אליין, וואס דערי-בער איז (ניט נאר וואס ער ברענגט דעם קרבן בפועל³¹, נאר) „נותן לב להביא

רק בפועל, הנשיא שלו מביא חטאת (קרבן) על שגגתו".

(32) כ"ה ברוב הדפוסים ובכמה כת"י רש"י. אבל בדפוס ראשון, שני וכמה כת"י „ק"י על זדונותיו". וראה הלשון בדריזל הנ"ל. ובכתיב: אם הנשיא שלו מביא חטאת על שגגתו צריך לאמר מה מביא על זדונו.

(33) ראה גור"א ובאר שבע (שהובא לעיל הערה 10). ולהעיר מסוכה נג, א: אשרי מי שלא חטא ומי כו'. תהלים מזמור א: אשרי האיש אשר לא הלך גר.

(28) ראה תרגום דבראשית ד, ז (הוזכר בפרש"י שם).

(29) כפרש"י לפני"ז (ויחי מה, ו. ראה מפרשי רש"י שם. והרא"ם ראה יא, כז סותר עצמו לפירושו בויחי שם). וראה מלבי"ם כאן.

(30) וכ"ה בתיא כאן. אבל בתיב"ע, בזימנא כו' ככרמכ"ז.

(31) וי"ל דזה שבמפרשים הנ"ל (הערה 12) פירשו בתיב"ע וגם שלמדין ממנו, כיון שמפורש שם

אידן: דער כהן גדול איז ממשיך אהבת ה' — אהבה רבה — צו אידן³⁵, און דורכן מלך ווערט נמשך ביטול און יראת ה' צו זיי³⁶.

אהבה איז דער שורש אויף אלע רמ"ח מ"ע, און יראה אויף די שס"ה מצות לא תעשה³⁷, לפ"ז קומט אויס, אז מצד דעם אויפטו פון כהן גדול — המשכת אהבת ה' — הערט זיך אָ, אָ מ'דארף טאָן, מקיים זיין רצון העליון, ובנדו"ד — מקיים זיין ציווי ה', כולל — בריינגען אַ קרבן; מצד יראת ה' ווערט דערהערט דער חומר החטא, אָ ער איז „ירא למרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה³⁷.

ט. בעומק יותר: אַ קרבן חטאת קומט אויף אַ חטא בשוגג, וואָס ער טוט עס שלא מידיעתו, אָבער דאָס גופא, וואָס דער מענטש האָט געקענט דורכ־פאלן אין אַן עבירה בשוגג, איז אַ באַ־ווין אָ ער איז ניט אינגאנצן ווי עס דארף זיין, עס קומט „מהתגברות נפש הבהמית שמנוגה“³⁸.

און דאָס איז דער טעם וואָס באַ „כהן המשיח יחטא“ שטייט „לאשמת העם“, און באַ אַ נשיא „אשר — אשרי הדור“: מצד דער עבודה פון אהבת ה' (וואָס קומט דורך דעם כהן גדול), וויבאלד אהבה (אפילו אין די העכסטע מדריגות³⁹) איז בבחי' התפשטות ומציאות —

אין דעם באַשטייט דער חילוק צווישן כהן המשיח און אַ נשיא: דער תפקיד פון כהן המשיח איז „לכפר עליהם ולהתפלל בעדם“, מקריב זיין קרבנות און מכפר זיין אויף כלל ישראל, דעריבער איז אפילו בשעת אנשי דורו זעען אָ ער ברענגט אַ קרבן אויף אַ חטא בשוגג רופט עס אויך ביי זיי בעיקר אַרויס (ניט אַזוי די אויסגעהיטנקייט ניט צו באַגיין אַן עבירה מלכתחילה, נאָר) דעם רגש אָ נאָכדעם ווי מ'האָט געטאָן אַן עבירה זאָל מען זיך ניט שעמען און ברענגען אַ קרבן אפילו „על שגגתו“.

[און אפילו ווען דער כהן המשיח איז מעורר אידן אויף חומר החטא, וויבאלד אָבער אָ זיין תפקיד איז צו מכפר זיין אויף אידן, דעריבער האָט ניט זיין התעוררות די גענוגנדיקע ווירקונג אויף זהירות מהחטא, נאָר הויפטזעכלעך אויף תיקון וכפרת החטא — בהתאם צו זיין תפקיד].

משא"כ ביים נשיא וואָס זיין ענין איז צו אָנפירן מיטן דור און עניני מלכות ומדינה וכו' און פונדעסטוועגן איז ער „נותן לב להביא כפרה על שגגתו“, ער איז „מרגיש“ און בדרך ממילא מעורר אויף חומר ענין החטא, דאָס פועלט אָ מ'איז מלכתחילה זהיר בחטא, און במילא איז „אשרי הדור“.

ח. מיינה של תורה אין פירוש רש"י: „נשיא“ דאָ מיינט דאָך (ניט אַ נשיא שבט, נאָר) „זה מלך שנאמר מכל מצות ה' אלקיו שאין על גביו אלא ה' אלקיו“⁴⁰ (און ווי מובן פון דעם מאמר גופא — „אשרי הדור“).

דער חילוק צווישן אַ כהן גדול און אַ מלך אין זייער השפעה ופעולה אויף

(35) ראה ד"ה ועשית בגדי קודש בתוי"א (פב, א ואילך) ואוה"ת שם (ע' איתקפו ואילך). ועוד. דרושים עה"פ בהעלותך את הנרות (לקו"ת, ועוד) בהדלקת הנרות שעי' אהרן.

(36) דרמ"צ מצות מינוי מלך בתחלתה.

(37) תניא פ"ד.

(38) אגה"ק סו"ס כח (מלקוטי תורה (להאריז"ל) פ' ויקרא, וראה רש"י שבועות (ב, א) ד"ה תולה. — ולהעיר מפרשי' נח (ט, ה) ומשפטים (כא, יג) — וראה לקו"ש ח"ג ע' 944 ואילך.

(39) ראה תניא פליה' (מד, ב): ואף צדיק גמור שמתדבק בו באהבה רבה כו' וא"כ זה האוהב שהוא

„מלך“: מוח, לב, כבד — די דריי שליטין בגוף האדם — און דער ערשטער אות (דער עיקר און) ראש התיבה (פון דעם גאנצן וואָרט) איז מ', מוח שבגוף האדם.

און אויף דעם איז די הוראה, אשרי הדור: ווען איז די הנהגה פון „דור“ — פון דעם אדם — כדבעי, ביז אין אן אופן פון „אושר“ — ווען „הנשיא שלו נותן לב“, בשעת ביי אים איז „מוח שליט על הלב“, וואָרעם „כל אדם יכול ברצונו שבמוחו להתאפק ולמשול ברוח תאותו שבלבו שלא למלאות משאלות לבו במעשה דבור ומחשבה כו“⁴⁴, דעמאלט איז ער איסגעהיט נישט צו דורכפאלן אין א חטא.

און בשעת ער ווערט נכשל אין א חטא אפילו נאָר בשוגג, דאָרף ער נישט נאָר תשובה טאָן אין פועל ממש (מביא קרבן על שגגתו), נאָר ער דאָרף זיך אַרייַן-טראַכטן במוחו אַז אויך א חטא בשוגג איז אַ זאָך אין וועלכער ער איז שולדיק כנ״ל, ווייל ווען ער וואַלט נישט דער-לאַזט די התגברות פון נפש הבהמית, וואַלט ער צו דעם נישט צוגעקומען.

און בשעת ס'איז דאָ ביי אים די העמקת הדעת אין דעם חומר הדבר פון טאָן אַ זאָך וואָס איז היפך רצון העליון⁴⁵, דעמאלט „הנשיא שלו נותן

יש מי שאוהב“⁴⁰, וואָרעם די תנועה פון אהבה איז פאַרבונדן מיט מציאות האדם — קען פון דעם אַרויסקומען בהשתל-שלות (אין מדריגת „עם“) א חטא בשוגג עכ״פ, מצד דער התגברות פון זיין מציאות.

אַבער מצד יראת ה' וואָס ווערט נמשך צו אידן דורכן מלך (וואָס ער איז בטל למלכות שמים און פון אים ווערט דער ביטול נמשך צום עם³⁶), זיינען אידן בטל בתכלית צום אויבערשטן, דעריבער איז נישט קיין אַרט אַז עס זאל אַרויסקומען אפילו בהשתלשלות א תנועה פון ישות ומציאות ובמילא אויך נישט קיין ענין פון חטא בשוגג.

יוד. די הוראה פון פירוש רש״י אין עבודת האדם:

די וועלט ווערט אָנגערופן „גוף גדול“ און דער מענטש איז געגליכן צו אַן „עולם קטן“⁴². איז כשם ווי ס'איז דאָ דער נשיא הדור, דער מלך, עדין בגוף האדם איז דאָ דער מלך שבו וואָס דאָס איז דער ראש⁴³ ומוח וואָס איז דער שליט אויפן גאנצן גוף [און ווי ס'איז מרומז אין די ראשי-תיבות פון וואָרט

יש כו' [אלא דשם מדבר לא בהפרש דאהבה ויראה כיא בין עבודת אוהיב ל,מצות ומעט, כמיש לפני, אפי' הוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים אעפ״כ כו' רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו; משא״כ בהמבואר בפנים ההפרש בין תנועת האהבה והיראה (ביטול) כמצויין בהערה הבאה].

(40) תריא קיד, סע״ג ואילך. ביאורו פא, א״ב. ובכ״מ. וראה ספר הערכים-חביד ח״א (ע' רעט ואילך) בכח״י ישות שבאהבה לגבי יראה, וש״נ. (41) ראה שער היחוד והאמונה פ״ו. ולהעיר מפרש״י בהעלותך יא, א.

(42) תנחומא פקודי ג. זח״ג לג, ב. תקו״ז תס״ט (ק, ב). וראה אדריג פלא, ג.

(43) ראה שבת סא, א.

(44) מגן אבות לרשב״ץ פ״ה מ״ט. ערכי הכינויים (לבעל סהיד) בערכו. ניצוצי אורות לזח״ב קנב, א (בשם הרמ״ז).

(45) זהר שם. וביזח רות (פ, א): ותלתא מלכין אינון בגופא מוחא לכא וכבדא — ולהעיר מתורת שלום ד״ה תלת שליטין.

(46) ראה שעהיחיא פ״ב: שכל אות הקודמת בצירוף היא הגוברת והיא העיקר כו'.

(47) תניא פ״ב.

(48) אגה״ת פ״ו.

דורכפאלן אין זדונות, ווייל דער נה"ב
ויעה"ר איז באַ אים געוואָרן נשבר
ונכנע —

און דורכדעם וואָס באַ יעדן אידן איז
מושל ושולט זיין „נשיא“, דער מוח
שבראש, איז דאָס ממחר אַז דאָס זאָל
זיין דער דור פון „ודוד עבדי נשיא להם
לעולם“, און „מלך עליהם“, בביאת
משיח צדקנו ווען עס וועט נתגלה ווערן
מלכותו של הקב"ה והי' ה' למלך על כל
הארץ (הדור).

(משיחת ש"פ ויקרא תשכ"ח)

לב" — פועלט דער מוח (דער נשיא)
די הכנעה אין לב"ס, „להיות נשבר
ונדכה“, וואָס דורכדעם ווערט ניט נאָר
די כפרה על שגגתו, נאָר אויך „העברת
רוח הטומאה והסט"א"ס בכלל, און עס
פועלט אויך די שבירה אין נפש
הבהמית.

און בשעת באַ אים איז די תשובה אויך
אויף אַ שוגג באופן כזה, איז „קל וחומר
שמתחרט על זדונותיו“, ער לערנט אַפּ
פון דעם „קל" — באַ אים איז „קל" ניט

(49) ו. עיקר התשובה בלב" (תניא פכ"ט — לו, ב.
אגה"ק ס' יוד — קטו, ב). וראה אגה"ת פ"א. ובכ"מ.
50) להעיר מלשון הרמב"ם הל' תשובה (פ"ב
ה"ב): ומה היא התשובה שיעזוב החוטא חטאו ויסירו
ממחשבתו ויגמור בלבו כו'.

(51) יחזקאל לו, כד"ה.

צו

גייט אן דער דין פון עולה („העולה ..על המזבח“).

ועד'ז ביי די אנדערע פיר סוגים — מנחה, חטאת, אשם און שלמים — אן דער ווארט „זאת“ תורת' איז ביי יעדער פון זיי מרבה נאך א מין קרבן וואס לולי דעם ריבוי וואלט ער נישט נכלל געווארן צווישן די אנדערע מינים פון זעלבן קרבן⁷ (בנוגע צו א געוויסן דין עכ"פ), און ווי דער תורת כהנים⁸ טייטשט אויס:

„תורת המנחה, תורה אחת לכל המנחות שיהו טעונות שמן ולבונה, אז אויך, מנחות שאין שיריהם נאכלין“ (ווי מנחת כהנים) ..טעונות שמן ולבונה; „תורת החטאת, תורה אחת לכל חטאות שיהא דמם טעון כיבוס“, אז אפילו „חטאות הפנימיות (וואס „אינן נאכלות“)⁹ ..דמם טעון כיבוס; „תורת האשם, תורה אחת לכל אשמות שיהא דמם ניתן למטה“, אז אויך „אשם מצורע“ איז דמו „ניתן למטה“ (כאטש ביי אשם מצורע שטייט „כחטאת האשם הוא“ און דער דם חטאת איז

א. אין ערשטן טייל פון אונזער סדרה רעדט זיך וועגן פינף סוגים אין קרבנות: עולה, מנחה, חטאת, אשם און שלמים — און ביי יעדן פון זיי איז דער פסוק² מקדים „זאת תורת ה...“.

דער פשוט'ער פירוש פון „זאת תורת' איז — „דאס איז די תורה (די הלכות) פון ...“; און כאטש אז די דינים פון די אויבנדערמאנטע קרבנות זיינען שוין געזאגט געווארן אין פרשת ויקרא, פונ' דעסטוועגן איז מתאים דער לשון „זאת תורת“ בפרשתנו, ווייל דא, אין דער פרשה, קומען צו נאך פרטי דינים וואס זיינען נישט געזאגט געווארן אין דער פריערדיקער פרשה³.

אבער אין תורת כהנים⁴ (ועד'ז אין ש"ס) לערנט מען ארויס פון „זאת תורת העולה — תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו“, אז דער ווארט „תורת“ קומט מרבה זיין א סוג אין עולה⁵ (פסולין), וואס לולי דעם ריבוי וואלט מען נישט געוואוסט אז ביי אים

(1) ל' הרמב"ם בספרו (הל' מעה"ק בתחלתו ובכ"מ) „מינים“, כי לשונו לשון המשנה והתנ"ך וכי, אבל בס' חזיל שלאחריו מפרטים יותר וקוראים למין הכולל כמה מינים — „סוג“ (ראה בס' ביאור מלות ההגיון וכיו"ב). וראה הקדמת פיה"מ לס' קדשים (העזקת קאפח) „מין וגם סוג“.

(2) ו, ב — „זאת תורת העולה; שם, ז — „זאת תורת המנחה; שם, יח — „זאת תורת החטאת; ז, א — „זאת תורת האשם; שם, יא — „זאת תורת זבח השלמים“.

(2*) ראה רש"ם ריש פרשתנו.

(3) עה"פ.

(4) זבחים פד, סע"א. וש"נ.

(5) להעיר מרמב"ן ומפרשי רש"י ריש פרשתנו.

(6) פרשתנו ו, ב.

(7) כלשון התרי"ב (גבי מנחה חטאת ואשם). וכי מנין יצאו מכלל (וכיו"ב).

(8) בכל אחד במקומו. ועד'ז בש"ס גבי חטאת (משנה זבחים רפ"א) ושלמים (זבחים בסופה).

(9) ו.נאמר (ויקרא כ, א-ג) ויצק עלי' שמן ונתן עלי' לבונה והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניי (תרי"ב כאן).

(10) ו.נאמר (פרשתנו ו, יט-כ) הכהן המחטא אותה יאכלנה ואשר יזה מדמה תכבס' (תרי"ב כאן).

אבל ראה לקמן בפנים סעיף ד' והערה 21.

(11) מצורע יד, יג.